OBSERVAŢII ASUPRA UNOR ELEMENTE LEXICALE ORIENTALE DIN LIMBA ROMÂNĂ ACTUALĂ. ANALIZĂ A TERMENILOR DIN LIMBILE ARABĂ, PERSANĂ ŞI TURCĂ

REMARKS ON SOME ORIENTAL LEXICAL ELEMENTS IN CONTEMPORARY ROMANIAN LANGUAGE

(Abstract)

This paper analyzes some loans from the Arabian, Persian and Turkish languages which entered the Romanian language after 1989. They were taken indirectly through the English or French language and they represent international words nowdays. These loans have special meaning and conotations in our language, some of them being used with an ironic sense or even a negative one. They are used especially in newspaper and magazine articles. They have adapted to our Grammar system, having some forms for genders and numbers. The loans were divided into the following groups: religion, clothes, food, politics and civilization. A great number of examples were taken from the newspapers and internet.

Keywords: vocabulary, influence, Arabian, Persian, Turkish, meaning.

1. Introducere

În prezent asistăm la o nouă influenţă orientală asupra vocabularului limbii române, ca urmare a preluării unui număr mare de cuvinte din arabă, persană şi turcă, prin intermediar francez şi englez. Principalele căi de pătrundere sunt: presa, televiziunea, internetul, turismul şi contactul nemijlocit al românilor cu cetăţenii din diferite ţări islamice care s-au stabilit la noi şi care au adus cu ei şi elementele specifice culturii şi civilizaţiei lor. Din perspectiva vechimii avem: cuvinte datând din perioada influenţei vechi turceşti, reintrate în circulaţie

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

după 1989 (ex.: *mollah*, *ulema*); cuvinte atestate înainte şi după această dată (ex.: *ayatollah*, *druz*, *sunit*, *şiit*, *abaya*, *niqab*, *mujahedin*, *taliban* etc.).

2. Câmpuri semantice

Cuvintele studiate aparţin următoarelor sfere semantice:

I. ALIMENTAŢIE:

ayran s. 'băutură tradiţională turcească nealcoolică, uşor sărată, pe bază de iaurt' (engl. *airan*, tc. *ayran*).

paneer s. 'sortiment de brânză de origine indiană, cremoasă, preparată din lapte de vacă sau de bivoliţă, cu suc de lămâie sau cu zer' (2001, cf. Faramarzi 2001: 10) (cuv. engl. *paneer*, fr. *panir*, cf. pers. *panīr* 'brânză').

II. DENUMIRI ADMINISTRATIV-TERITORIALE:

başkan s. m. **1.** 'guvernator al Găgăuziei basarabene'. **2.** (Fig.) 'barosan, şef' (2008) (tc. *başkan* 'president, chairman; chairperson; chief', prob. cf. rus.).

jamahirie s. f. (Islam.) 'Republică' (1977) (engl. *jamahirie*, fr. *djamahirie*, cf. arab., pers. *ğamāhir* – pl. lui *ğomhur* 'republică').

majles s. n. **1.** (Islam.) 'audienţă ţinută de un conducător pentru a asculta doleanţele petiţionarilor'. **2.** 'Cameră a Parlamentului iranian' (1979) (engl. *majles, majlis*, fr. *majdles*, cf. arab. *mağlis*, pers. *mağlas*, *mağles* 'adunare, reuniune').

III. GRADE ALE CLERULUI:

ayatollah s. m. 'şef al ramurii islamului şiit' (fr., engl. *ayatollah*, cf. arab., pers. *āyatollāh* 'token of God').

marja s. m. 'persoană oficială căreia i te adresezi" (fr., engl., cf. arab., pers. *marğā'* 'personne ou écrit qui fait autorité').

molah s. m. (pl. *-i*), (şi *mola*) s. f. (pl. *-le*) 'cadiu de rang superior, înalt magistrat, doctor în teologie şi judecător-şef într-un mare oraş al Imperiului Otoman, având atribuţii de decizie juridico-religioasă în comunitatea musulmană respectivă' (sfr. sec. 18) (fr. *mollah*, engl. *molah*, tc. *molla*, *mulla*, *mollah*, cf. arab. *mullā*, pers. *mollah* 'school master, doctor').

ulema s. m., s. f. 'titlu dat teologilor musulmani (care aveau şi atribuţii legislative şi juridice); membru erudit al clerului musulman, doctor în teologie şi drept islamic' (CM II: 129. sfr. sec. 17) (tc. *ulema*, *ülema*, (înv.) *ulama*).

IV. RELIGII:

baha'i **1.** s. 'adept al unei religii monoteiste fondate în 1863, ca ramură a babismului, care propovăduieşte unitatea religioasă şi pacea în lume'. **2.** adj. 'referitor la baha'i, specific baha'ilor' (engl. *baha'i*, cf. pers. *baha'i*).

druz, *-ă* (var. *druzian*, -ă) **1.** s. m. 'membru al unei secte esoterice ismailite din Liban, Siria şi Israel'. **2.** adj. 'referitor la druzi, specific druzilor' (fr. *druzien*, engl., cf. arab. *durūz*, pl. lui *dūrzi*, cf. n. pr. *al-Darazi*, unul dintre fondatorii sectei).

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

sunnit, *-ă* **1.** s. m., s. f. ‘adept al islamului ortodoxal’. **2.** adj. ‘care aparţine sunniţilor sau care se referă la aceştia’. **3.** *adj.* ‘al cărui credinţă se bazează pe *Sunna*’ (engl. *sunni*, fr. *sunnite*, cf. arab., pers. *sonni*).

şiit, -ă **1.** s. m., s. f. ‘adept al unei ramuri religioase islamice importante din Iran, sudul Irakului şi Yemen, întemeiată de profetul Ali în sec. 8 şi care nu recunoaşte *Sunna* şi pe califii sunniţi’. **2.** adj. ‘referitor la şiiţi sau care le aparţine acestora’ (fr. *chiïte*, engl. *shiite, shi’ite*, cf. arab., pers. *šī´at*).

V. CIVILIZAŢIE ŞI CULTURĂ ISLAMICĂ:

fatwa s. f. ‘sentinţă cu caracter de precept, dată de o autoritate religioasă islamică (ulema, muftiu)’ (fr., engl. *fatwa*, cf. arab. *fatwa*, pers. *fatvā* ‘sentinţă dată de un lider religios musulman’).

fedain s. m. ‘luptător de gherilă palestinian’ (fr. *fedayin*, *feddayin*, cf. arab. *fidāyān*, pers. *fadāy*, *fedāy* (pl. *fedain* ‘om care îşi sacrifică viaţa în numele unei idei’).

hadis s. n. (şi: *hadith*, pl. *hadithuri*) ‘povestire a faptelor şi a învăţăturilor lui Mahomed’ (fr. *hadith*, engl. *hadith*, cf. arab., pers. *hadīs* ‘conversaţie, povestire’ [*s* arab. are o pronunţare asemănătoare grupului *th* din engleză]

Hezbollah s. ‘organizaţie politică şi paramilitară a şiiţilor libanezi, înfiinţată în 1982, îndreptată iniţial împotriva Israelului’ (fr. *Hezbollah*, engl. *Hizbullah*, cf. arab. *hizb*, pers. *hezb* ‘a troop, legion, cohort, crew’; ‘associates, auxiliaries, confederates’; ‘arms, armour’; ‘rugged, uneven, ground’; ‘a part (particularily a sixtieth of the Ku’rān’ + *Allah*; lit. ‘Partidul Domnului’).

jihad s. n. ‘luptă armată în scopul apărării şi al propagării islamului’ (fr. *djihad*, engl. *jihad*, cf. arab. *jihad*, pers. *ğahād/ğehād* ‘waging war (especially against infidels)’; ‘battle, combat, an exploit, endevour effort’).

mujahedin s. m. ‘luptător în diferite mişcări de eliberare naţională din lumea musulmană’ (fr. *moudjahidin*; engl. *mujahedin*, *mujahidin*, *mujahideen*, cf. arab. *muğahidin*, pl. lui *muğāhid*; pers. *muğāhedin*, pl. lui *muğāhed* ‘a warrior (in the cause of religion)’).

shari´a s. ‘jurisdicţie musulmană’ (fr., engl. *sharia, shari’a*, cf. arab. *šar´īyā* ‘cale’, arab., pers. *šariat* ‘lege religioasă’).

taliban, *-ă* **1.** s. m. ‘membru al mişcării islamice fundamentaliste Sunnite (religioase şi politice), predominant de limbă paştou, răspândite în Afganistan şi Pakistan’. **2.** adj. ‘specific talibanilor, referitor la talibani’ (în special în sintagma: *grupare talibană*) (engl., fr. *taliban*, cf. arab. *talab* ‘seminarist al unei şcoli confesionale musulmane’, pers. *tāliban*, pl. lui *tālib* ‘student la teologie’).

VI. VESTIMENTAŢIE:

abaya s. f., s. m. ‘veşmânt lung, negru, lejer, prevăzut adesea cu un fermoar sau cu nasturi în faţă’ (fr. engl. *abaya*, cf. arab., pers. *abā*, *abāi* ‘sorte de burnous sans capuchon, manteau’; arab. *ābāyi* ‘velvet, broad cloth, silk’, pers. *abāyi* ‘a horse cloth’ v. şi rom. *aba*).

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

al-amira s. ‘accesoriu alcătuit dintr-o bonetă şi o eşarfă rotundă (prinsă cu ace de siguranţă) care acoperă gâtul’ (engl. *al-amira*, cf. arab.).

burka s. f. ‘văl cu care femeile din unele ţări islamice îşi acoperă faţa sau tot corpul’ (fr. *burqa*, engl. *burka*, *burqa*, it. *burka*, cf. arab. *burku’*, pers. *burqa’* ‘a lady’s veil, through which only the eyes are seen’; prin *q*, *k* este redat sunetele aspirat *qaf* şi *qein*). Se poate avea în vedere şi cuvântul românesc regional *burcă* ‘haină ţărănească pentru bărbaţi, confecţionată din stofă de lână, asemănătoare cu o manta sau o ţundră; bundă din pănură groasă (verde) care se poartă iarna; cojoc mare şi miţos; saricǎ’; pl. *burci*; f. ucr., rus. *бурка*, pol. *burka*, tăt. *burke*.

burqini s. n. ‘costum de baie pentru femeile musulmane’ (engl., fr. *burkini*, *burqini*; *burqa/burka* + *bikini*).

chador s. n. ‘şal mare de pânză înfăşurat în jurul capului şi în partea de sus a corpului, lăsând liberă doar faţa’ [pron. *ciador*] (engl. *chador*, *chadar*, fr. *tchador*, cf. pers. *čādor* ‘a veil’).

chadri s. ‘îmbrăcăminte lungă şi largă purtată de către femeile musulmane din India, Pakistan şi Afganistan, prevăzută cu un grilaj în dreptul ochilor’ (engl. *chadri*, fr. *tchadri*, cf. pers. *čādri*).

hijab s. n. ‘eşarfă pătrată, lungă, cu care femeile musulmane îşi acoperă capul şi gâtul, lăsându-şi faţa la vedere’ (fr. *hidjab*, engl. *hijab*, *hijeb*, cf. arab. *hiğāb*, pers. *heğāb* ‘veiling, conceing’, pl. lui *heğab* ‘veil, curtain’).

nikab s. n. ‘voal care acoperă capul şi faţa, la care se poate adăuga un altul, detaşabil, pentru acoperirea ochilor’ (fr. *niquab*, *niqab*, engl. *nikab*, cf. arab. *nikāb*, pers. *neqāb*, *niqāb* ‘a woman’s veil; mask’).

sheila s. f. ‘văl dreptunghiular, lung, care este înfăşurat în jurul capului şi îndoit pe umeri; e purtat de femeile din zona Golfului Persic (Irak, Kuwait, Qatar, Oman sau Emiratele Arabe Unite)’ (fr., engl. *shayla*, *sheila*, cf. arab. *šawla* ‘a single fold of cloth’, pers. *šele* ‘ţesătură de bumbac de culoare roşie’, *šāli* ‘ţesătură deasă de lână’, arab. *šillāh*).

3. Adaptarea la sistemul limbii române

Existenţa mai multor variante de scriere ale aceluiaşi cuvânt se explică prin:

a) transliterarea diferită în limbile prin care au pătruns (franceză, engleză):

abaya/abaia: [Musulmanele] *îşi acoperă corpul cu* ***o abaia*** (hunedoreanu.ro 22.05.2007), ***O abaya*** *este un veşmânt ... lejer* (9am.ro 28.01.2011).

ayatollah/ayatolah: ***Ayatolahul*** *K., i-a cerut* [primului ministru] *să demisioneze* (Sc. 3.02.1979), ***Ayatollah****-ul ... a decedat* (antena3.ro 21.10.2014).

ayran: ***Ayran*** ***(airan)*** *este denumirea unei băuturi turceşti* (Cesamancam.ro 28.03.2015).

başkan (pătruns la noi pe filieră turcă): *Găgăuz-Yeri e condusă de un* ***başkan*** (Ad. 14.03.2002: 11).

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

burqa/burka: *Femeile ... acoperite de* ***burqa*** (Naţ. 19.12.2000), [Femeile] *purtau* ***burka*** (Cot. suplim. Festivalul Enescu 22.09.2009).

burquini/burkini: *Aheda Zanetti ... a creat* ***burquini*** (G. 29.01.2007: 24), *Carole ... şi-a cumpărat* ***burkiniul*** (realitatea.net 13.08.2009).

chadri/tchadri: *Purtarea* ***tchadri****-ului* (Elle 11.2001: 58), *I se spune* ***chadri*** (evz.ro 18.12.2008).

hidjab/hidjeb: [O profesoară] ... *să poarte* ***hidjeb*** (Femeia 07.1990: 12), *Îmi dăduseră un ...* ***(hijab)*** (G. 15.08.2006: 11).

jamahirie/jamahiryie: *Ziua naţională a* ***Jamahiriei*** *Arabe* (Sc. 01.09.1977: 5), ***Jamahiriya*** *Libiană* (jurnaluldeargeş. ro 31.03.2011).

mollah/molah: ***Molahul*** *Omar* (Naţ. 6.04.2001: 11), *Ben Laden şi* ***mollahul*** *Omar* (ziare.com 9.02.2008).

niqab/niquab/nikab/nikuab: *Femeile ... aleg* ***niqabul*** (ritertime.wordpress.com 30.10.2012), *Un* ***niquab*** *... acoperă ... mare parte a feţei* (captkeyo.com 18.05.2013), ***Nikabul*** *reprezintă altceva* (voxeurope.eu 12.11.2010), *Prinţesa nu poartă* ***nikuabul*** (id.).

sharia: *Inserarea legii* ***Sharia*** *în proiectul de Constituţie* (blogideologic.wordpress.com 19.09.2011).

sheila/shayla: ***Sheila*** *este o eşarfă* (evz.ro 20.01.2011), ***Shayla*** *reprezintă un văl tradiţional* (olgalady wordpress.com 13.02.2011).

shiit: Grupă religioasă ... ***shiită*** (ziarul de duminică.ro 8.02.2009).

sunnit: *Mahmoud Hammoud este* ***sunnit*** (Ad. 30.10.2001: 9).

b) preluarea în franceză şi engleză a aceluiaşi lexem prin filieră arabă şi persană (în cele două limbi cuvântul se scrie la fel, dar se pronunţă diferit):

hejab/hijab: ***Hejabul*** *pentru femei* (turntoislam.com 28.02.2003), *Tradiţionalul* ***hijab*** (evz.ro 21.02.2011).

Hezbollah/Hizbullah: *Organizatorul reţelei* ***Hezbollah*** (Ad. 8.02.1990: 6), ***Hizbullah*** *a rezistat atacurilor terestre* (lovendal.ro 10.05.2007).

majlis/majles: *Clădirea* ***Majlisului*** (Sc. 13.02.1979: 4), ***Majlesul*** *este condus conform principiilor ... islamice* (academia.edu).

mollah/mullah: ***Mollahul*** *Omar* (ziare.com 9.02.2008), *Persoanele ... aruncate în închisoare de ...* ***mullahi*** (Ev.z. 5.04.1997: 5).

mujahedin/mujahidin: ***Mujahedini*** *luptători* (Ad. 21.09.2001: 17), *Un adevărat* ***mujahidin*** (Investigatiejurnalistica.blogspot.ro. 10.04.2012).

c) ortografierea potrivit normelor limbii române:

aiatolah: *S-a reîntors în Iran* ***aiatolahul*** (Sc. 2.02.1979).

airan: ***Airanul*** *o ajută pe Popeasca* (libertatea.ro 24.04.2014).

başcan: *Găgăuzia şi-a ales* ***başcanul*** (tv7.md 23.03.2015).

burca: *Hidjab-ul sau* ***burca*** (criticatac.ro 27.05.2012).

sunit: *Primul ministru* [este] *musulman* ***sunit*** (revista22.ro 22.06.2005).

şiit: *Sunniţi,* ***şiiţi*** *şi kurzi* (Ad. 17.02.2007: 9), *Iranul majoritar* ***şiit*** (revista22.ro 22.06.2005).

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

4. Particularităţi semantice

Inventarul cuprinde: **a)** termeni monosemantici, utilizaţi în sens denotativ; **b)** termeni folosiţi nu cu sensurile din limbile de origine, ci cu cele din presa occidentală şi românească, în care au dobândit fie conotaţii negative şi/sau ironice ca urmare a folosirii lor în relatări despre personaje politice corupte, extrem de conservatoare sau xenofobe: *ayatollah*: *Jorg Hayder, **ayatollahul** extremei drepte din Austria* (Ad. 09.10.2002: 14), *Ion Iliescu, **ayatollahul** P.S.D.* (jurnalul.ro 3.01.2005: 11); *fedain*: ***Fedainii** lui Băsescu* (scrndfi. ro 01.10.2012); *jamahirie*: *Noua **Jamahirie** pedelistă* (jurnaluldeargeş.ro 30.03.2011); *jihad*: ***Jihadul** politic la alegerile din Argeş* (jurnaluldeargeş. ro 30.03.2011), *Cârţu a declanşat **jihadul** împotriva arbitrilor* (prosport.ro 24.04.2015); *mujahedin*: ***Mujahedinul** Caliopie Ichim, consilier eparhial* (jurnaluldeargeş.ro 30.03.2011), *Victor Ponta i-a numit **mujahedini** pe jurnaliştii mediafax* (nasul-tv 5.02.2014); *niqab*: *Operele* [artistului de stradă din Paris] *de guerrilla **nikab** au fost expuse la New York* (voxeurope.eu 12.11.2010).

5. Particularităţi morfologice

Lexemele menţionate sunt substantive şi au fost încadrate în categoria genurilor pe baza a trei criterii: **a)** cel pur formal, al finalei vocalice sau consonantice a cuvântului; **b)** raportarea la genul natural al persoanei desemnate; **c)** relaţia cu un sinonim din acelaşi câmp semantic.

1. Masculine, în finală consonantică: *ayatollah*: ***ayatollahul** Khomeini* (v. *supra*); *baha'i*: ***Baha'iul** Wargha Enayati* (gândul.info 09.10.2014); *başkan*: *Un **başkan** (guvernator)* (Ad. 14.03.2002: 11); *druz: Druzul Walid Jumblatt* (www.revista.22.ro, 22.06.2015); *mollah*: ***Mollahul** Omar* (v. *supra*); *fedain: Membri ai miliţiilor **fedainilor*** (adevărul.ro 10.04.2009); *mujahedin*: ***Mujahedinul** Caliopie Ichim* (jurnaluldeargeş.ro 31.03.2011); *sunnit*: *Hammoud este **sunnit*** (Ad. 30.10.2001: 9); *taliban*: ***Talibanii** au ... interzis fotbalul* (Ev.z. 5.04.1997: 5); *ulema*: *Victoria clerului islamic (**Ulema**)* (jurnalul.ro 3.06.2009).

Forma *başkan* se foloseşte indiferent de genul natural al persoanei care îndeplineşte această demnitate: *Mihail Formuzal ... **başkan** al Găgăuziei* (allmoldova.com 14.02.2011), *Irina Vlah ... **başkan** al Găgăuziei* (Tv.7.md 23.03.2015).

2. Feminine, în finală vocalică, *-a, -e*: *abaya: **O abaya** este un veşmânt ... lejer* (9am.ro 28.01.2011), folosit şi ca s. n.: *Prinţesa Brianna şi-a cumpărat **un abaia*** (Naţ. 19.08.2000: 12); *burka*: *Fac rost de o **burka*** (vice.com, 24) vs *burqa*: *Vălul musulman **burqa*** (hotnews.ro 20.08.2009); *jamahirie*: *Marea **Jamahirie** Arabă Libiană* (romanian.ruvr.ru 9.01.2013); *fatwa*: *O **fatwa** ... interzice realizarea oamenilor de zăpadă* (mediafax.ro 19.01.2015); *şaria*: *Inserarea legii **Sharia** în proiectul de Constituţie* (blogideologic.wordpress. com 19.09.2011).

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

3. Neutre, în finală consonantică: *ayran*: ***Ayran*** *... este denumirea unei băuturi* (cesamancam.ro 28.03.2015), *Un* ***ayran*** (Ad. 22.10.2003); *chador*: *Femei îmbrăcate în* ***chador*** (elle 10.2001: 126); *chadri*: *I se spune* ***chadri*** (evz.ro 18.12.2008); *hadise*: *Musulmancele respectă* ***hadisele*** (forum.desprecopi.com 23.03.2005); *hijab*: *Un ... nou (****hijab)*** (G. 15.08.2006: 11); *jihad*: *Specialişti ... împotriva* ***jihadului*** (hotnews.ro 21.01.2015); *majles*: ***Majlesul*** *... este condus conform principiilor ... Islamice* (academia.edu); *niqab*: *Femeile ... să poarte ...* ***niqab*** (mediafax.ro 24.01.2015).

Substantivele masculine au pluralul în *-i*: *ayatollahi*: *Rohani ... marionetă în mâinile* ***ayatollahilor*** (romanialibera.ro 20.06.2013); *baha'i*: ***Bahaii*** *sunt convinşi că sufletul lor va progresa şi după moarte* (gândul.info 09.10.2014); *druzi*: ***Druzi*** *sau ... druzieni* (ziaruldeduminica.ro 8.02.2009); *fedaini*: *Membri ai miliţiilor* ***fedainilor*** (adevărul.ro 10.04.2009); *imami*: *Cei 12* ***imami*** (jurnalul.ro 3.06.2009); *mujahedini*: ***Mujahedinii*** *Poporului* (m. securitynews.ro 17.05.2013), ***Mujahidinii*** *afgani* (Cabalinkabul.com 13.08.2013); *suniţi*, *şiiţi*: *Război civil între* ***sunniţi****,* ***şiiţi*** *şi kurzi* (Ad. 17.02.2007: 9); *talibani*: ***Talibanii*** *vor puterea* (1998, cf. DCR).

Femininele au pluralul terminat în *-e: fatwa*: *Au fost emise* ***fatwe*** (G. 9.06.2006: 11) şi în *-i*: *jamahirii*: ***jamahiriile*** *islamice* (nip-noulierusalim-delapucioasa blogspot.ro 10.07.2009).

Numele comune neutre au pluralul terminat în ***-****uri: ayranuri*: ***Ayranuri*** *din partea casei* (Forum.computergames.ro 20.08.2009), *Fac* ***ayran-uri*** (kissthecook.ro 30.09.2010); *chadoruri*: ***Chador-uri*** *pe imaginile ... fotomodelelor* (ziare.com 21.02.2009); *hadituri*: *Sute de ...* ***hadituri*** (forum.desprecopi.com 23.03.2005); *hijaburi*: *Turbane,* ***hidjaburi****, moschei* (m.ziare.com 30.10.2008), ***hidjab-uri*** *în Canada* (criticatac.ro 27.05.2012), *Nevestele îmbrăcate în* ***hejab-uri*** (imperatortravel.ro 6.06.2011), *Am ...* ***hejaburi*** (rasarit.com 6.06.2006); *jihaduri*: *Cruciade,* ***jihaduri*** *şi modernitate* (emag.ro 26.05.2015), *Trei mari* ***jihad-uri*** (cumparaadevarul.ro 13.03.2015); *niqaburi*: *Purtarea* ***niqaburilor*** (vice.com 30.09.2013).

Se întâlnesc şi forme de plural în *-s*, preluate din engleză şi franceză: *Haine moderne ...* ***abayas****,* ***hijabs*** (captkeyo.com 18.05.2013).

4. Sunt **invariabile** în funcţie de gen şi număr lexemele: *al-amira*: *O eşarfă,* ***al-Amira*** (evz.ro 20.01.2011); *sheila*: ***Sheila*** *este o eşarfă* (id.); *marja*: *Când ajungi* ***marja*** *trebuie să fii primit în aşa numita hawza (un fel de centru de studii islamice) de către ceilalţi maraje' (pl. de la* ***marja')*** *sau să fii muqalled (adeptul unui* ***marja')*** *până la moartea acestuia* (sinapse.ro 15.11.2007); *paneer*: *Adineauri a stins focul la korma. Vorba e că la faza cu prăjitul* ***paneer-ului****, am reuşit să mă stropesc frumuşel pe mâini cu ulei încins* (testaholic.ro 14.01.2015), *Formează chiftele în forma ... unui* ***paneer****, în pesmet* (vegetarian.club.net 12.03.2014); *sharia/şaria*: *Brunei, un mic sultanat de pe insula Borneo, a aprobat marţia introducerea* ***shariei*** (hotnews.ro 22.10.2013), *Echipa emisiunii [60 minutes] a petrecut mai multe zile ...*

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

încercând să afle dacă poporul [din Brunei] este afectat de reintroducerea ***şariei*** (evz.ro 30.04.2015).

Au plurale redundante *druz*, *fedain*, *mujahedin*, *taliban*, *ulema*. Acestea reprezintă forme de plural în arabă şi persană, dar sunt resimţite ca forme de singular în franceză, engleză şi română, similar, *rubayat* (sg. *ruba'i*, pl. arab. *rubayat*).

Formele de plural şi cele articulate sunt ortografiate cu şi fără cratimă: *ayatollah-ul/ayatolahul*: ***Ayatollah-ul*** *Mohammadreza*/***ayatolahul*** *K*. (v. *supra*); *ayran-ul/ayranul*: *Pregătiţi* ***ayran-ul*** (kissthecook.ro 30.09.2010), ***Ayranul*** *... cu apă* (Jamilcuisine.ro 28.04.2014); *chador*: ***chador-ul*** *musulman* (R.lib. 05.11.2007); *hejab-ul/hejabul*: ***hejabul*** *Islamic* (Imperatortravel.com 7.10.2011), *hijab*: *Femeia ... poartă* ***hidjab-ul***, ***Hidjabul*** *este pentru a onora femeile* (newmuslims.info/ro 26.05.2015); *Hezbollah*: *operaţiune ... împotriva* ***Hezbollahului*** (Ad. 8.02.1990: 6), *Dezarmarea* ***Hezbollah-ului*** (revista22.ro 22 VI 05); *jihadul/jihad-ul*: ***Jihadul*** *Islamic* (Ad. 7.02.1990), *Conducător al Jihad-ului* (primatv.ro 2008), *Lupta împotriva* ***jihadului*** (hotnews.ro 21.01.2015); *niqab*: ***Niqab-ul*** *este foarte popular* (evz.ro 20.01.2011), ***Niqabul*** *nu a schimbat asta* (vice.com 30.09.2013).

Sunt folosite şi adjectival cu forme pentru cele două genuri şi numere: *druz*: *liderul* ***druz*** (primatv.ro 2008), *religia* ***druză*** (ziaruldeduminică.ro 8.02.2009), *luptători* ***druzi*** (e-şcoală.ro 10.05.2007), *miliţii* ***druze*** (id.); *sunnit*: *Musulman* ***sunit*** (revista22.ro 22.06.2005); *şiit*: *Mişcarea* ***şiită*** *... Hezbollah* (mediafax.ro 21.02.2015), *Miliţiile* ***şiite*** (primatv.ro 2008), *Grupuri* ***shi'ite*** (lovendal.ro 10.05.2007); *taliban*: *regimul* ***taliban***, *militanţi* ***talibani***, *forţele* ***talibane*** (mediafax.ro 16.12.2014).

6. Productivitatea termenilor

Derivatele substantivale, adjectivale şi verbale create de la unele dintre lexemele enumerate pot fi grupate în trei categorii:

1. împrumutate din franceză, engleză: *bahaism* s. n. 'religie ecumenistă persană': ***Bahaismul*** *cultivă revelarea ... lui Dumnezeu* (Ev.z. 15.08.1997: 4) [fr. *bahaïsme*].

jihadism s. n. 'mişcare a jihadiştilor': [Musulmanii] *resping* ***jihadismul*** (R.lib. 21.08.2007) [engl. *jihadism*].

şiism s. m. 'curent religios şiit': *Centrul* ***şiismului*** *irakian* (inliniedreaptă.net 28.07.2009) [fr. *chïisme*].

2. formaţii pe teren românesc:

a) de la numele comune: *burqată* s. f. 'femeie care poartă *burqa*': ***Burqatele*** *alea cine se cred?* (forum.softpedia.com 28.11.2010) [*burqa*].

hijabist, *-ă* **1.** s. f. 'femeie care poartă *hijab*': *Prin ... boutique-uri de lux ...* ***hijabiste*** (forum.softpedia.com 27.11.2010). **2.** s. m. 'bărbat cu mentalitate retrogradă': *Mai mulţi* ***hijabişti*** *sunt refulaţi* (cronici.tv 20.02.2009) [*jihab* + *-ist*].

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

hijabizare s. f. ‘acoperire cu hijab’: [Princess Jihab] *îşi numeşte acţiunea* ***hijabizare*** (voxeurope.eu 12.11.2010) [*hijabiza* + *-re*].

jihabiza ‘a picta văluri şi chadoruri peste imaginile fotomodelelor’: *O tânără artistă franceză ...* ***jihab-izează*** *reclamele stradale* (ziare.com 21.02.2009) [*jihab* + *-iza*].

jihabizare s. f. ‘acţiunea de a jihabiza’: *În galeria online a* ***jihabizărilor****, fotomodelele ... au fost echipate ... cu chador-uri* (ziare.com 21.02.2009) [*jihabiza* + *-re*].

jamahirist adj. ‘specific unei *jamahirii*’: *Statul român ... nu* [e] ***jamahirist*** (m.ziare.com 26.11.2013) [*jamahirie* + *-ist*].

jihadist, *-ă* **1.** s. m. ‘luptător în jihad’: *Misterul ... identităţii ...* ***jihadistului*** *John* (mediafax.ro 21.01.2015). **2.** adj. ‘referitor la *jihad*’: *Dimensiuni* ***jihadiste*** *şi eşec Islamic* („22” 11.2001: 5) [*jihad* + *-ist*].

jihadiza vb. I. tranz. ‘a declanşa *jihad*’: *Siria şi Irakul vor fi* ***jihadizate*** (forum.computergames.ro 8.08.2013) [*jihad* + *-iza*].

jihadizare s. f. ‘acţiunea de a jihadiza’: *Pakistanul în prologul* ***jihadizării*** (adevarul.ro 11.11.2011) [*jihada* + *-re*].

jihadizat adj. ‘extremist, terorist’: *Individizii* ***jihadizaţi*** (stiri.ro 8.08.2013) [*jihadiza*].

nikabizare s. f. ‘acoperire cu niqab’: ***Nikabizarea*** *afişului* (voxeurope.eu 12.11.2010) [*nikab* + *-izare*].

protaliban adj. ‘favorabil talibanilor’: *Anturaj* ***protaliban*** (Ad. 10.12.2001: 1) [fr. *protaliban*].

şaormar s. m. ‘bucătar specializat în pregătirea *shaormei*’: *Fastfood angajează* ***shaormari*** (R.lib. 01.11.08, 2, cf. 2004, R.lit. 45, 04: 15) [*şaorma* + *-ar*].

şaormerie s. f. ‘local unde se prepară şi se consumă *şaorma*’: *Turul* ***shaormeriilor*** *din Bucureşti* (ProTV Mag. 43, 08.12) [*şaorma* + *-erie*].

talibancă s. f. **1.** ‘femeie musulmană înveşmântată în *burqa*’: *Ziceai că sunt* ***talibancă*** (parinti.com 14.02.2005), *Două* ***talibance*** (roportal.ro/discutii 14.07.2007). **2.** ‘femeie care crede orbeşte într-o idee, care venerează ceva (un oraş, de pildă)’: *Talibani şi* ***talibance*** *îţi spun cât de frumos e, ... oraşul* [Sibiu] (Tribuna 22.05.2009). **3.** (Fig.) ‘persoană extrem de insistentă’: *A mea* [fetiţă] *e ... o* ***talibancă*** *fără seamăn. Se trezeşte de 3-4 ori pe noapte şi cere sân* (pentrumamici.ro/forums 12.11.2008). **4.** (Fig.; depr.) ‘femeie demnă de dispreţ’: *Le-a strigat agresivelor prostituate peste gard: „Vaci comuniste ...* ***Talibancelor****”* (R.lib. 31.12.1998: 17) [*taliban* + *-că*].

talibanism s. n. **1.** ‘mişcare, atitudine etc. a talibanilor’: ***Talibanismul*** *... anticultural*” (R.lit. 03.10.2001: 1). **2.** (Fig., depr.; mai ales în politică) ‘atitudine şi concepţie intolerantă’: ***Talibanismul*** *din jurul lui Ciorbea* (R.lib. 5.09.1998: 3). **3.** (Fig.; depr.) ‘rigiditate în gândire’: ***Talibanism*** *fiscal* (Taxe şi impozite 28.03.2008). **4.** (Fig.; depr.) ‘antiamericanism şi antieuropenism

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

occidental': *O luare de poziţie de un **talibanism** integral* (R.lit. 14.11.2001: 24) [*taliban* + *-ism*].

talibaniza vb. tranz., refl. (Fig.; depr.) 'a radicaliza': [Peneliştii] *au şansa... de **a talibaniza** ... relaţia cu adversarul politic* (24-ore.ro 5.06.2008), *Presa **s-a talibanizat*** (ziare.com 30.12.2011) [*taliban* + *-iza*].

talibanizare s. f. 'transformare după modele specifice talibanilor': ***Talibanizarea** este ... o calibanizare* (R.lit. 3.10.2001: 1), *Preşedintele Mesici acuză Biserica Catolică de **talibanizarea** Croaţiei* (R.lib. 18.08.2009: 11) [*talibaniza* + *-re*].

b) de la nume proprii + sufixul *-ist*: *ghaddafist* adj.: *Politicienii ... cu un trecut **ghaddafist*** (ingepo.ro 05.12.2014); *khomeinist* adj.: *Iranul **khomeinist*** (înliniedreaptă.net 28.07.2009) [n. pr. *Ghaddafi*, *Khomeini*].

c) de la nume proprii şi comune cu sufixul locativ persan *-istan*: utilizat în această limbă atât pentru formarea unor toponime (ex.: *Kurdistan*, *Afganistan*, *Tadjikistan* etc.), cât şi a unor comune (ex. *dabirestān* 'şcoală medie', 'liceu', deriv. de la *dabir* 'profesor' + suf. *-estan*): *Absurdistan*: *În **Absurdistan** totul e posibil* (ziuaveche.ro 30.04.2015); *Românistan*, *Secuistan*: *Pedeleii ... să ne spună ...: de mâine ţara se va numi **Românistan-Secuistan** (dacă nu cumva va obiecta UDMR, care va vrea să fie **Secuistan-Românistan**)* (condeiulardelean. ro 23.03.2011).

Compunere: *jihab*: [Prinţesa *Jihab*] *urmăreşte să declanşeze o „mişcare anti-publicitate ... prin expunerea imaginilor* [fotomodelelor] *la tratamentul **jihab*** (ziare.com 21.02.2009) [*jihad* + *hidjab*]; *Românistan-Secuistan*, *Secuistan-Românistan*: *Pedeleii ... să ne spună ...: de mâine ţara se va numi **Românistan-Secuistan** (dacă nu cumva va obiecta UDMR, care va vrea să fie **Secuistan-Românistan**)* (condeiulardelean. ro 23.03.2011) [*Românistan* + *Secuistan*; *Secuistan* + *Românistan*].

Stilistic, derivatele preluate din franceză şi engleză nu au nicio conotaţie. Cele formate pe teren românesc au sensuri ironice sau depreciative după cum se observă din citatele în care apar.

7. Concluzii

Lucrarea de faţă s-a dorit o cercetare a câtorva lexeme de origine arabă, persană şi turcă frecvent întâlnite în româna actuală ca urmare a impactului pe care presa, televiziunea şi internetul le au în societatea noastră. Cuvintele studiate, substantive comune şi proprii, au fost grupate în şase câmpuri lexico-semantice. Contextele extrase din presă şi de pe internet au pus în evidenţă următoarele aspecte: 1. nerespectare întotdeauna a unui criteriu unitar în ortografierea termenilor (aceştia sunt scrişi cu cratimă şi fără, potrivit normelor ortografice româneşti, dar şi păstrând grafiile din franceză şi engleză); 2. încadrarea absolut formală în clasa genului gramatical (în funcţie de finala vocalică sau consonantică a cuvintelor sau prin raportarea lor la sinonime din limba română); 3. conturarea a trei grupe de nume comune (masculine,

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

feminine şi neutre) şi crearea unor forme de plural; 4. utilizarea lexemelor în cauză nu cu sensurile din limbile de origine (arabă, persană) ci exclusiv cu cele din franceză sau/şi engleză, la care s-au adăugat sensuri depreciative şi ironice create pe teren românesc; 5. unele dintre aceste nume comune şi-au creat familii lexicale prin derivare (derivatele sunt neologice şi formate în limba noastră) şi compunere; 6. alcătuirea unor derivate cu sufixul *-istan* (ex. *Românistan*, *Secuistan*).

Materialul cercetat este un exemplu elocvent al capacităţii limbii române de a evolua permanent, de a se îmbogăţi cu noi termeni şi de a-i adapta la sistemul său fonetic şi morfologic.

SURSE

Ad.: *Adevărul*.
Ev.z.: *Evenimentul Zilei*.
R.lib.: *România Liberă*.
R.lit.: *România Literară*.
G.: *Gândul*.
Naţ.: *Naţional*.
ProTV Mag.: *ProTV Magazin*.
Sc.: *Scânteia*.

BIBLIOGRAFIE

Aryanpur-Kashani, Abbas, Aryanpur-Kashani, Manoochehr, 1983, *The Concise Persian-English Dictionary*, Teheran.

Bezmet, Serap, C. H. Brown, 2007, *The Redhouse Turkish-English Dictionary*, Istanbul.

Crowther, Jonathan (editor), 1995, *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, Oxford University Press.

Dănilă, Elena, Andrei Dănilă, 2011, *Dicţionar ilustrat de cuvinte şi sensuri recente în limba română*, Bucureşti, Editura „Litera Internaţional".

Dima, Eugenia (coord.), 2007, *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române*, Chişinău, Arc & Gunivas.

Dimitrescu, Florica (coordonator), Alexandru Ciolan, Coman Lupu, (ed. 2013), *Dicţionar de cuvinte recente*, Bucureşti, Logos.

Faramarzi, M. T., 2001, *Iranul. Ghid turistic*, Traducere de Cristina Muică şi Cristian Teodorescu, Bucureşti, Editura Enciclopedică.

Johnson, Fracis, 1852, *Dictionary Persian, Arabic and English*, London, published under the patrounage of the honourable East-India Company.

Lazard, Gilbert, 1990, *Dictionnaire persan-français*, Teheran.

Suciu, Emil, *Influenţa turcă asupra limbii române.* Vol. I: *Studiu monografic*, 2009; Vol. II: *Dicţionarul cuvintelor româneşti de origine turcă*, 2010, Bucureşti, Editura Academiei Române.

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)

SIGLE

CM II: *Cronicari munteni*, vol. II. Ediţie îngrijită de Mihail Gregorian, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1961.

DEX: *Dicţionarul explicativ al limbii române*. Ediţia a II-a, revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.

Mihaela MARIN
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan –Alexandru Rosetti", Bucureşti

BDD-V4259 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:56:19 UTC)